

Verklaren hoe planten groeien

Taalhandeling:	Verklaren
Schrijftaak:	Verklarende tekst schrijven over hoe planten groeien
Lesdoel:	Leerlingen passen de VOGELS-strategie voor het schrijven van een verklarende tekst toe.
Nieuwsbegrip- onderwerp:	Moestuinen

Verklaren	ervaarles
	instructieles
	oefenles
	oefenles

De Nieuwsbegrip schrijflessen werken met één handleiding voor A en B. Aanwijzingen voor verschillen tussen A en B en voor werken met zwakke en sterke leerlingen vindt u in de handleiding en op blz. 4.

Overzicht van de twee lessen

Les 1

1. U haalt met de leerlingen het onderwerp van de Nieuwsbegriples terug en legt het schrijfdoel uit. De leerlingen halen de VOGELS-strategie op (plannen).
2. De leerlingen verzamelen met hun schrijfmaatje informatie door een filmpje van Schooltv te kijken.
3. De leerlingen zetten in tweetallen de informatie in een schema (inhoud verzamelen en organiseren) en vergelijken hun schema met het schema van een ander schrijfduo (schrijven voorbereiden).
4. De leerlingen schrijven in tweetallen de eerste versie van hun verklarende tekst (eerste versie schrijven).

Les 2

5. De leerlingen leggen hun tekst voor aan een tweetal uit een andere klas. Dit tweetal vult een schema in op basis van de informatie uit de tekst (test de tekst).
6. De tweetallen wisselen informatie uit over hoe de tekst verbeterd kan worden.
7. De leerlingen schrijven de definitieve versie van hun tekst (afroeden).
8. Terugblik op de les (reflecteren).

Handleiding Les 1

Materiaal

- Voor de leerlingen: opdrachtblad en blaadjes voor schrijven van hun tekst.
- Voor de leerlingen een filmpje over hoe zaden ontkiemen:
<http://www.schooltv.nl/video/kiemen-zaden-kunnen-kiemen/#q=categorie%3A%22Natuur%22>

Vooraf

- Zorg dat het filmpje klaarstaat op www.schooltv.nl.
- Bedenk welke leerlingen een tweetal kunnen vormen.

Introductie: onderwerp introduceren en schrijfdoel noemen

Bespreek het Nieuwsbegrip onderwerp. De leerlingen hebben door de leestekst veel geleerd over moestuinen. Maar hoe komt het eigenlijk dat planten groeien? Het is interessant dat te onderzoeken. Je gaat het uitleggen aan leerlingen uit een andere klas in een verklarende tekst.

OPDRACHT 1 Wat ga je schrijven: een verklarende tekst

1. Leg uit: in het filmpje worden oorzaken en gevolgen genoemd. Vraag de leerlingen: welke strategie kunnen ze gebruiken om die tekst te schrijven?
2. Laat de leerlingen de VOGELS-strategie opschrijven (**V**erschijsel, **O**orzaken, **G**evolgen nu **E**n **L**ater, **S**chema).

Differentiatie: beperk voor zwakke schrijvers de derde stap van de strategie tot G, en laat EL buiten beschouwing. Of laat hen alleen gevolgen of alleen oorzaken beschrijven.

OPDRACHT 2 Voorbereiden op het schrijven: een film bekijken

1. Laat de leerlingen tweetallen vormen.
2. Leg uit dat ze informatie verzamelen over het verschijnsel (Hoe groeien planten) door een filmpje te bekijken. Tijdens het bekijken van het filmpje schrijven ze op welke oorzaken en gevolgen ze tegenkomen.

oorzaak	gevolg
<i>geen licht</i>	-> <i>slappe plantjes</i>
<i>wel licht</i>	-> <i>plantje groeit</i>
<i>geen water</i>	-> <i>zaadjes ontkiemen niet</i>
<i>water</i>	-> <i>zaadjes ontkiemen</i>
<i>geen warmte</i>	-> <i>plantje groeit langzaam</i>
<i>wel warmte</i>	-> <i>plantje groeit</i>

OPDRACHT 3 Een schema maken

1. Geef de leerlingen de mogelijkheid het filmpje nogmaals te bekijken zodat ze alle oorzaken en gevolgen op kunnen schrijven.
2. Laat de tweetallen de verzamelde informatie opschrijven in een schema. Als leerlingen het begrip 'conclusie' nog niet kennen, leg dit dan uit.

OPDRACHT 4 Het schema bespreken in groepjes

Maak groepjes met twee tweetallen. Laat de tweetallen om de beurt elkaar hun eigen schema voorlezen. Stimuleer ze om hierbij oorzaak-gevolgwoorden te gebruiken. Laat de leerlingen hun eigen schema aanvullen.

OPDRACHT 5 Een eerste versie schrijven

1. Laat de leerlingen taken verdelen. Dicteert één leerling en schrijft de ander? Of schrijft ieder een ander deel van de tekst?
2. De leerlingen schrijven hun eerste versie van de verklarende tekst op een apart blaadje.

Differentiatie: De leerlingen die niveau A doen, krijgen richtvragen als hulp om oorzaken en gevolgen te beschrijven. Als leerlingen van niveau B moeite hebben met het maken van een tekstplan, zet dan dit uitlegblok uit het leerlingmateriaal van niveau A op het digibord.

Afronding

Vertel de leerlingen dat ze in de volgende les hun tekst gaan testen en herschrijven.

Handleiding Les 2

Vooraf

Informeer een leerkracht uit een andere klas over opdracht 6 (op bladzijde 6 en 7 staat de opdracht 6 uitgewerkt voor leerlingen uit die andere klas). Bespreek met die leerkracht hoe de opdracht geïntroduceerd gaat worden.

Zorg dat elk tweetal uit jouw klas gekoppeld is aan een tweetal uit de andere klas.

Materiaal

Blaadjes om de tekst op te schrijven.

OPDRACHT 6 Test je tekst: hoe kan het beter?

- Het schrijverstweetal laat de eerste versie van hun tekst lezen aan een tweetal uit een andere klas (in hun bijzijn). Zij lezen het hardop voor. Dit tweetal vult op basis van de informatie uit de tekst een schema in (zie bladzijde 6 en 7). Het schrijverstweetal kijkt en luistert.
- Als de tekst duidelijk is, kan het tweetal uit de andere klas het schema helemaal invullen. Lukt dit niet, dan weten de schrijvers dat ze nog iets moeten verbeteren aan hun tekst. Ze bespreken de verbeterpunten met elkaar aan de hand van de checklist.

OPDRACHT 7 De tekst verbeteren

De leerlingen maken hun verklarende tekst definitief. Eventueel verduidelijken ze hun tekst nog met plaatjes.

OPDRACHT 8 Terugkijken: het schrijven bespreken

De leerlingen beantwoorden de vragen. Bespreek het kort na.

Afronding

Laat de leerlingen de opdrachten en (een kopie van) hun werk opbergen in hun map. Ze kunnen de definitieve tekst ook nog overhandigen aan het 'testpanel' uit de andere klas.

Verschillen in de lessen tussen niveau A en B

	B	A
Opdrachtblad	Formulering in groep 7/8-taal	Formulering in groep 5/6-taal
	Geen richtvragen bij het tekstplan, alleen uitleg over begin, midden, slot	Richtvragen bij het tekstplan.
Kwaliteit van de tekst	De leerlingen produceren een tekst op B1 of B2 niveau.	De leerlingen produceren een tekst op (A1 of) A2 niveau.

Niveaus bij Nieuwsbegrip Schrijven

Verschillen tussen leerlingen kunnen op het gebied van schrijfvaardigheid groot zijn. In de Nieuwsbegrip schrijflessen gaan we hier op de volgende manieren mee om:

- Niveau A en B hebben **verschillende opdrachtbladen**. De instructies zijn op niveau A eenvoudiger geformuleerd en opdrachten kunnen eenvoudiger zijn.
- A en B hebben **dezelfde handleiding**. De schrijftaak en de lesopbouw is op beide niveaus hetzelfde. Soms geeft de handleiding aan wat het verschil is tussen A en B.
- Aan leerlingen uit groep 5-6 stelt u **andere eisen** dan aan leerlingen in groep 7-8 waar het gaat om de kwaliteit van hun tekst. Deze eisen vindt u terug in de rubrics: niveau A presteert op A1 en A2, B presteert op B1 en B2. Rubrics zijn opgenomen in instructie- en oefenlessen, niet in ervarlessen.
- In de handleiding vindt u eveneens **extra aanwijzingen voor zowel snelle als langzame leerlingen**. Dit zijn aanwijzingen die voornamelijk betrekking hebben op meer of minder ondersteuning. Voorbeelden zijn een extra stukje schrijven voor snelle leerlingen en werken aan de instructietafel voor langzamere leerlingen.

Rubrics

Verschijsel	B2	B1	A2	A1
Staat het verschijnsel duidelijk in de tekst?	Het verschijnsel is duidelijk beschreven in de inleiding.	Het verschijnsel is kort en duidelijk beschreven, maar niet in de inleiding.	Het verschijnsel staat er in, maar het is nog niet goed beschreven.	Het verschijnsel staat er nog niet in.

Oorzaken en/of gevolgen	B2	B1	A2	A1
Staan alle oorzaken en gevolgen goed in de tekst?	Alle gevolgen en oorzaken staan goed in de tekst.	Er staan aardig wat gevolgen en oorzaken van het verschijnsel in de tekst, maar een belangrijke ontbreekt.	Er staan nog weinig oorzaken en gevolgen van het verschijnsel in de tekst.	Er staat één oorzaak of één gevolg in de tekst. Je kunt er meer bedenken.

Zins-formulering	B2	B1	A2	A1
Worden oorzaak-gevolg-woorden gebruikt?	Er worden verschillende oorzaak-gevolgwoorden goed gebruikt. Er is afwisseling.	De oorzaak-gevolg-woorden worden goed gebruikt, maar het zijn steeds dezelfde woorden.	Er staan oorzaak-gevolg-woorden, maar (soms) niet goed gebruikt.	Er staan nog geen oorzaak-gevolg-woorden in de tekst.

Opbouw	B2	B1	A2	A1
Heeft de tekst een logische volgorde?	De tekst begint met het verschijnsel, daarna de gevolgen en de oorzaken en er is een duidelijk slot met een conclusie. De tekst is duidelijk en loopt goed.	De tekst legt aan het begin het verschijnsel uit en zet in het midden oorzaken of gevolgen op een rij. Er staat ook een conclusie bij. Maar de tekst loopt nog niet overal goed.	De tekst zet goed op een rij waardoor planten groeien. Het zijn losse zinnen. Er is nog niet een goed verband tussen de verschillende delen van de tekst. Er is nog niet een duidelijk begin, midden en slot.	Het verschijnsel, oorzaken en gevolgen staan nog door elkaar.

Taal verzorging	B2	B1	A2	A1
Ziet de tekst er goed verzorgd uit?	De tekst ziet er netjes en aantrekkelijk uit. De proefpersoon kan hem goed lezen. Er staan geen fouten in.	De tekst ziet er netjes en aantrekkelijk uit. De proefpersoon kan hem goed lezen. Maar er staan nog een of twee fouten in.	De tekst ziet er goed uit. De proefpersoon kan hem goed lezen. Maar als je goed kijkt staan er nog te veel fouten in. Of: er staan geen fouten in de tekst, maar het ziet er nog niet netjes uit. Daardoor kan de proefpersoon het niet goed lezen.	Het begin is er, maar de tekst is nog niet helemaal afgemaakt. De proefpersoon kan het nog niet goed lezen.

OPDRACHT 6 Test de tekst: hoe kan het beter?

Kinderen uit een andere klas hebben een tekst geschreven. Het gaat over een onderzoek naar hoe zaadjes groeien. Hebben zij een goede tekst geschreven? Dat gaan jullie testen. Hoe ga je dat doen?

1. Jullie lezen de tekst hardop voor. Daarna vul je het schema op de volgende bladzijde in. Je mag in tweetallen samenwerken, maar de schrijvers van de tekst mogen jullie niet helpen. Als de tekst al helemaal goed is zal het niet moeilijk zijn om het schema in te vullen. Als het invullen nog niet zo goed lukt, moeten de schrijvers misschien nog iets verbeteren aan hun tekst.
2. Als je klaar bent, bespreek je met de schrijvers wat er beter kan aan de tekst. Ze hebben daarvoor een checklist.

Hoe groeien plantjes?

Oorzaak:

Gevolg:

Wel	
Geen	

Wel	
Geen	

Wel	
Geen	

Wat hebben plantjes dus nodig?